

Govor predsednika Fiskalnega sveta na 28. seji Odbora za finance, 22. 4. 2025

Fiskalni svet prvič podaja oceno Letnega poročila o napredku, kot to zahteva letos prenovljeni Zakon o fiskalnem pravilu. Ta naloga je sicer podobna oceni iz stare zakonodaje, ki je od Fiskalnega sveta prav tako zahtevala oceno skladnosti izvedbe proračunov v preteklem letu s fiskalnimi pravili, a s pomembno razliko. Letno poročilo o napredku, ki ga obravnavate, se namreč nanaša na oceno enega od gradnikov srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta. Tega je vlada pripravila lani jeseni ter zajema, kot pove ime, več kot le eno leto.

Iz vidika načrtovanja in vodenja fiskalne politike je namreč ključno, da pred očmi nimamo zgolj letošnjega ali prihodnjega leta, temveč, da se zavedamo posledic, ki jih imajo naše odločitve in sprejeti ukrepi tudi čez pet ali deset let. V tem smislu je potrebno razumeti tudi oceno, ki jo predstavljam tokrat. Čeprav se dokument vlade, ki ga obravnavate, nanaša na leto 2024 in deloma na leto 2025, smo želeli poudariti dejstvo, da mora biti fiskalna politika osredotočena na zagotavljanje javnofinančne vzdržnosti v daljšem obdobju.

Naša glavna ugotovitev je, da so bila javnofinančna gibanja v letu 2024 skladna s prenovljenimi fiskalnimi pravili in so tako prispevala k srednjeročni javnofinančni vzdržnosti. Primanjkljaj sektorja država je bil nižji od primanjkljaja v letu 2023. Znašal je -0,9 % BDP in je bil skladno s pričakovani Fiskalnega sveta precej nižji od jesenskih projekcij vlade. Delež dolga sektorja država v BDP je ob koncu lanskega leta znašal 67 % in nadaljeval trend pokovidnega krčenja. Rast neto izdatkov, osnovnega operativnega kazalnika fiskalne politike v prenovljenem sistemu ekonomskega upravljanja v EU, je bila okoli 5-odstotna in tako nižja od zavez iz srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta.

Vendar pa projekcije Fiskalnega sveta, pripravljene prav zaradi že omenjenega nujnega pogleda v srednji rok ter narejene ob predpostavki trenutno veljavnih politik in sprejete zakonodaje, nakazujejo poslabšanje javnofinančnega položaja v naslednjih letih. Primanjkljaj sektorja država naj bi se namreč v naslednjih letih približal -2 % BDP brez upoštevanja povečanja izdatkov za obrambo, ki bo povzročilo trajen pritisk na javne finance, in brez upoštevanja morebitnih posledic šokov v okolju, ki smo jim priča.

Ocenjujemo, da to poslabšanje stanja javnih financ še ne bi ogrozilo javnofinančne vzdržnosti v obdobju trenutnega srednjeročnega fiskalnega načrta. Manjši primanjkljaj v letu 2024 in s tem ugodnejše izhodišče sta namreč ustvarila določen manevrski prostor fiskalne politike. Vendar pa opozarjamo, da bi lahko pričakovano poslabšanje javnofinančnih razmer v drugi polovici načrta otežilo zagotavljanje javnofinančne vzdržnosti na srednji rok.

Zato želim izrabit to priložnost in pozvati vlado k pripravi in sprejetju takšnih jesenskih proračunskih dokumentov in reform, ki bodo naslovili številna tveganja in javnofinančne izzive ter zagotovili javnofinančno vzdržnost. Hkrati bi se lahko s tem izognili tudi zahtevam po prekomernem prilagajanju javnih financ v prihodnje. To namreč neizbežno prinaša negativne posledice za gospodarsko rast in za blaginjo prebivalstva.